

A 200. előadásra

Miután minden megesett velünk, aminek Isten szándéka szerint az volt a rendeltetése, hogy a fejünkre szakadjon, újból megülhettem egy keveset a Hargita térdén, ahol valamikor a Nagy Romlás veszedelmein tűnődve rengőten szomorúságot vetettem papírra. S annak, amit átéltem és elgondoltam, címet is adtam: Advent a Hargitán. A formája pedig, színdarab lévén, azt mondtam magamban: menjen, amerre lát, keressen magának színészt, rendezőt, mondja el szomorúságát a még szomorúbb embereknek, Erdély meghajszolt népének.

Hogy ezután mi történt, hosszadalmas lenne elmesélni.

Most csak a velejét mondom.

A pártilag és államilag megtervezett boldogság országában az általános vigalom felelős örmesterei ezt az én színdarabomat nem engedték szóhoz jutni, sőt hajszát indítottak ellene, hogy valamiképpen máglyára kerüljön. Gondolati kihágás bűnében elmarasztalva halálra ítélték.

Menekíteni kellett.

A budapesti Nemzeti Színház hajlékában kapott azután szállást, védelmet; a darabokra szaggatott, de meg nem semmisített összmagyarság eleven és fájdalmas gondolatának művészhordozói megértették az erdélyi Advent segélykiáltó szavait, fölpártolták a hazájában kiátkozott szerző mondandóját, és vállalták bátor kiállásuk kockázatait. Az előadást pedig, amelyet minden tiltások, sőt diplomáciai fenyegetőzések ellenére is megtartották, 199 alkalommal ismételték meg, nagy sikerrel.

Ezért e ma esti, kétszázadik előadáson minden gondolatom s jó érzésem feléjük száll; a magyar színházi művészetnek ama szabad csapatához, amely sötét erővel dacolva fényesen emlékezetes Advent-estékkel ajándékozta meg Magyarország és Erdély színházkedvelő polgárait, és hadd tegyük hozzá: azokat, akik megannyi szellemi divathullám ellenére is hisznek a színpadi művészet közösségi hatóerejében, eszméltető szerepében. Nép? Nemzet? Magyar nemzeti kisebbség? Történelmi tragikum és üldöztetés? Van, aki betegesen individualista módon értelmezett világpolgárságában csak legyinteni tud e fogalmakon. „Elavultságok!” De friss rajtuk a vérfolt, a nyelvi-etnikai üldöztetés mindennapi bizonyítéka. Művészi meggondolásokon innen és túl, az Advent együttese azt is megértette, hogy az emberi szenvedést, a kisemmizettek szomorúságát nem lehet esztétikai kategóriák szerint megítélni és elosztogatni. A szenvedés nem tűri az irodalmárok spekulációit. Egy híján kétszáz telt ház igazolja állításunkat.

Isten éltesse és áldja az Advent a Hargitán teljes együttesét.

Hálával és forró köszönettel:

SÜTŐ ANDRÁS